

מסורת הש"ס

- (א) [לעיל קטו. קפז: א];
- (ב) [לעיל קפז: א] א לעיל
- כח: (ד) שם דף ז"ה
- (ה) [לעיל כח: ע"ג];
- (ו) מילתא דא פרישה
- ה, (ז) [דברים טו];
- (ח) [מקומות. ע"י דפי
- הרש"ס דה"י מוכח];
- (ט) [דברים טו]; (י) [שם];
- (יא) [קטו. ד"ה והדר];
- (יב) [לעיל ע"ג]; (יג) מר נפקא
- ליה כ"ל ופ"ל גס כפוק.
- רש"ס, (יד) [עירוני מו];

הגרות הב"ח

- (א) גביא ומוריס
- יאכלוהו זמן דלילה;
- (ב) שם ומוריס יאכלוהו
- מנה מיהר: (ג) שם הד
- זיה קול צעיר תכלו.
- ג"כ ז"ע בחוס' פ"ק
- דיקדוקן דף ל" ע"כ ד"ה
- מוכח וד"ה זמן ממשע
- דגסין קול דכל
- מושגים תכלו מנות
- וע"ש וכן הקשו חס' לעיל
- דף כח ע"כ: (ד) [רש"י
- ד"ה כולם לא וכו']
- אם ישנו כולם אחר
- שני כריות הארשהו
- שלאחר
- לכוסות האחרונות
- הפסק סעודה הוא לא
- יאכלוהו ס"ד;

מוסף רש"י

לטמא ושהיה בדרך
הרוקח. אש"פ שא"י
עושה פסק חייב בחילת
מנה (לעיל כח). מצה
ומרור נמי לא יבול.
לא נחמיש (שם). ערל.
שמו אחי מתמת מיה
(שם) בן גבר. מיה
שמנבו עשוי לאחי
שכשם ולא לכל העול
(שם) כתיב בהא. ערל
ובן נכר ומכיו עמא
ושהיה בדרך רחוקה ללמד
מנות. וכן על גב דמי
ליך מניה הלך אלטרין
הקישא לקובעו חובה.
ומקרא אחריי עובא בון
שבעת ימים מנות תכלו,
ובזמן מנות יאכל את
שבעת הימים, לא יאכל את
לן קביעות חובה. דהנהו
לא חובה יעשו אלא מנות
יאכל ולא חתך. ואם רש"י
לזון שלא מתמן יאכל
מנות הרשות נכיו, וטע
דהא כבולו חובה את
שבעת הימים ומנות מנה
אזו אלא ליה הרשאה
כדיפיקן. אבל מהאזא קרא
נפקא לן חובה ליה
הראשון מדכתיב ליהאש
גבי פסק ודכתיב תכל
עליו מנות כי פסק ליה
הראשון. אף היקשא ליה
זמן פסק לילה ראשונה
ואחרי היקשא לקובעו
חובה זמן הרה ואחרי עליו
לממחא דקביעות חובה
היקשא לא לכל שבעת
אלא ללילה הראשון (שם).
מנה מנות וזמן אכלו
ללמד שפסק מנה האחר
בזמן מנות וזמן אכלו
בו אינו חובה, אלא אם
בזמן אכלו הוא אכלוהו
מנה ולא חתך. ולא ללמד
על עמא דא אלא ללמד על
כלל סולא יא (סוכה כו.).

מוסף תוספות

א. [והלה היה אוכל
בתחילה הסוגין ובסוף
כורך מצה ומרור ופסק.
פסקי תוספות ס"י ט"ז.

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים קב.

קב.

עין משפט גר מצוה

א [ש"ע א"ח ס"י טעו
ע"י פ"י בנ"א];
קז ב מ"י פ"ו מהלכות
מנה הלכה א סגנו
ע"ש מ:
קח ג מ"י פ"ו מהלכות
הלכה י:
ד מ"י פ"ח מהל' קרנן
פסק הל' ג:
קט ה מ"י פ"ו מהלכות
מנה הל' א סגנו שס
טו"ע א"ח ס"י טעו
ספ"ק ז:
ק י מ"י פ"ח מהל' מנה
הלכה ד ופ"ח מהל'
קרנן פסק הל' טו סגנו
ע"ש ר"ט טו"ע א"ח ס"י
טעו ספ"ק ז:

תורה אור השלם

1. בחודש השני בארבעה
עשר יום בין הערבים
יקשו אתו על מצות
וערבים יאכלוהו.
- מבדב ט יא
2. ראשון בארבעה
עשר יום לחודש בערב
תאכלו מצת עד יום
האחד ועשרים לחודש
בארבעה עשר יום
שמות יב יח
3. וכי יגור אתך גר
ועשה פסח לך המול לו
כל יחד וזו יקרב לעשותו
וזהו פאורו הארץ וכל
ערל לא יאכל בו;
- שמות יב מח
4. ששת ימים תאכל
מצות וזו השביעי
עצרת לך יא יאכלוהו לא
תעשה מלאכה;
- דברים טו ח

גיליון הש"ס

תוס' ד"ה כפ"י וכו'
דפסח כן שיתו הוא
ורב"ן. ע"י פסוק מעל
דקדק ס"י ו':

רבינו הגנאל

ורדינא דלמא לעולם
מפטרין והכי קאמר,
בראשונה דלתאבון קא
אכל לה למצה דרבי פיקי,
אלא אפילו באחרונה
דאיכא למימר דלמא אתי
למיכל מצה אכילה גסה
מנ"י. מר וזכרא מתני
להא דשמאלא מפטרין
אחר מצה אפיקומן, לימא
מנ"י מסייעא ליה אין
מפטרין אחר הפסח
אפיקומן. אמר רבה
מצה בזמן הזה דאורייתא
מרור מרובין, מאי שנא
מרור דכתיב על מצות
ומוריס יאכלוהו בזמן
הוא, אפס איכא אמר מרור
דאורייתא דליכא פסח
אמרור נמי לא אחייבי. אי
הכי אמצה נמי דהא על
מצות ומוריס כתיב מרור
דומיא דמצה. ופרקינן לא,
מצה הדר אחריה קרא
בערב תאכלו מצות,
הכתוב קבעו חובה א"י.
דליכא פסח. רב אחא בר
רבי חיננא אחר מצה ואחד
מרור בזמן הזה דרבנן.
מיהו כותיה דרבא ששת
ימים תאכל מצות וביום
השביעי עצרת, מה שביעי
ירשית אף שני ימי רשות,
מאי טעמא, שביעי היה
ליה דבר שהיה בכלל ויצא
מן הכלל שנתמך ששת
ימים תאכל מצות, יצא
שביעי ללמד, לא ללמד על
עצמו יצא אלא ללמד על
הכלל ולו יצא, שאכילת
(פסח) [מצה] באילו הימים
רשות, יכול אף לילה
הראשון רשות ת"ל על
הש"ס ושם קצתן יאכלו, כלן

בראשונה לא דאין אדם ראוי לאכול כלום אחר מלכת חובה: מה **שציעי רשות**. דכתיב (ויזום השביעי ערבת דלא כתיב תאכלו מנות שהרי הולילו מן הכלל אף ששם ימים רשות שאם רוצה יכול לאכול כשזר בלא לחם או להתענות: **בתנ"י** כולם לא יאכלו. אם התחילו לאכול פסחם וישנו ועדיין לא אכלו כל פסחם לא יאכלו דנראין ככולי פסחם בשמי מצורותי או בזמן הזה שאין פסח אם ישנו כולם (י):

רשב"ם
בראשונה לא. דאין אדם ראוי לאכול כלום אחר מלכת חובה: מה **שציעי רשות**. דכתיב (ויזום השביעי ערבת דלא כתיב תאכלו מנות שהרי הולילו מן הכלל אף ששם ימים רשות שאם רוצה יכול לאכול כשזר בלא לחם או להתענות: **בתנ"י** כולם לא יאכלו. אם התחילו לאכול פסחם וישנו ועדיין לא אכלו כל פסחם לא יאכלו דנראין ככולי פסחם בשמי מצורותי או בזמן הזה שאין פסח אם ישנו כולם (י):

רשב"ם
בראשונה לא לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא בראשונה דקאכיל לתיאבון אבל באחרונה דילמא אתי למיכל "אכילה גסה אימא לא קמ"ל מר זוטרא מתני הכי אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל מפטרין אחר המצה אפיקומן גימא מסייע ליה אין מפטרין אחר הפסח אפיקומן אחר הפסח דלא אבל אחר מצה מפטרין לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא אחר מצה דלא נפיש טעמיה אבל לאחר פסח אימא לא קמ"ל מיתבי הסופגין והדובשנין והאיסקרטיין אדם ממלא כריסו מהן ובלבד שיאכל (אכילת) בזית מצה באחרונה באחרונה אין בראשונה לא לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא בראשונה דקאכיל לתיאבון אבל באחרונה דאתי למיכלא אכילה גסה אימא לא קמ"ל: אמר רבא א-ב מצה בזמן הזה דאורייתא וזמור דרבנן ומאי שנא מרור דכתיב יעל מצות ומוריס (י) בזמן דאיכא פסח יש מרור ובזמן דליכא פסח ליכא מרור מצה נמי הא כתיב על מצות ומוריס (י) מצה מיהדר הדר ביה קרא ב-ע ערב תאכלו (א) מצות ורב אחא בר יעקב אמר אחד זה ואחד זה דרבנן אלא הכתיב בערב תאכלו מצות ההיא מיבעיא ליה לטמא ושהיה בדרך רחוקה דס"ד אמינא כיון דפסח לא אכילי מצה ומרור נמי לא יבול קמ"ל ורבא אמר לך טמא ושהיה בדרך רחוקה לא צריך קרא דלא גרעי מוערל ובן נכר דתניא כ-ב ערל לא יאכל בו (י) בו אינו אוכל אבל אוכל במצה ומרור ואידך כתיב בהאי וכתוב בהאי וצריכי תניא כוותיה דרבא ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלהיך (י) מה שביעי רשות אף ששת ימים רשות מאי טעמא הוי דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא יכול אף לילה הראשון רשות תלמוד לומר על מצות ומוריס יאכלוהו אין לי אלא בזמן שרית המקדש קיים בזמן שאין בית המקדש קיים מניין ת"ל בערב תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה: **בתנ"י** וישנו מקצתן יאכלו כולן לא יאכלו ר'

לא יאכל בו בו אינו אוכל. אין לפרש בו אינו חייב לאכול דהא דלמי חייב לאכול דהא שציעי רשות דכתיב וזום השביעי ערבת דלא כתיב תאכלו מנות שהרי הולילו מן הכלל אף ששם ימים רשות שאם רוצה יכול לאכול כשזר בלא לחם או להתענות: **בתנ"י** כולם לא יאכלו. אם התחילו לאכול פסחם וישנו ועדיין לא אכלו כל פסחם לא יאכלו דנראין ככולי פסחם בשמי מצורותי או בזמן הזה שאין פסח אם ישנו כולם (י):

רשב"ם
בראשונה לא לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא בראשונה דקאכיל לתיאבון אבל באחרונה דילמא אתי למיכל "אכילה גסה אימא לא קמ"ל מר זוטרא מתני הכי אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל מפטרין אחר המצה אפיקומן גימא מסייע ליה אין מפטרין אחר הפסח אפיקומן אחר הפסח דלא אבל אחר מצה מפטרין לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא אחר מצה דלא נפיש טעמיה אבל לאחר פסח אימא לא קמ"ל מיתבי הסופגין והדובשנין והאיסקרטיין אדם ממלא כריסו מהן ובלבד שיאכל (אכילת) בזית מצה באחרונה באחרונה אין בראשונה לא לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא בראשונה דקאכיל לתיאבון אבל באחרונה דאתי למיכלא אכילה גסה אימא לא קמ"ל: אמר רבא א-ב מצה בזמן הזה דאורייתא וזמור דרבנן ומאי שנא מרור דכתיב יעל מצות ומוריס (י) בזמן דאיכא פסח יש מרור ובזמן דליכא פסח ליכא מרור מצה נמי הא כתיב על מצות ומוריס (י) מצה מיהדר הדר ביה קרא ב-ע ערב תאכלו (א) מצות ורב אחא בר יעקב אמר אחד זה ואחד זה דרבנן אלא הכתיב בערב תאכלו מצות ההיא מיבעיא ליה לטמא ושהיה בדרך רחוקה דס"ד אמינא כיון דפסח לא אכילי מצה ומרור נמי לא יבול קמ"ל ורבא אמר לך טמא ושהיה בדרך רחוקה לא צריך קרא דלא גרעי מוערל ובן נכר דתניא כ-ב ערל לא יאכל בו (י) בו אינו אוכל אבל אוכל במצה ומרור ואידך כתיב בהאי וכתוב בהאי וצריכי תניא כוותיה דרבא ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלהיך (י) מה שביעי רשות אף ששת ימים רשות מאי טעמא הוי דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא יכול אף לילה הראשון רשות תלמוד לומר על מצות ומוריס יאכלוהו אין לי אלא בזמן שרית המקדש קיים בזמן שאין בית המקדש קיים מניין ת"ל בערב תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה: **בתנ"י** וישנו מקצתן יאכלו כולן לא יאכלו ר'

לא יאכל בו בו אינו אוכל. אין לפרש בו אינו חייב לאכול דהא שציעי רשות דכתיב וזום השביעי ערבת דלא כתיב תאכלו מנות שהרי הולילו מן הכלל אף ששם ימים רשות שאם רוצה יכול לאכול כשזר בלא לחם או להתענות: **בתנ"י** כולם לא יאכלו. אם התחילו לאכול פסחם וישנו ועדיין לא אכלו כל פסחם לא יאכלו דנראין ככולי פסחם בשמי מצורותי או בזמן הזה שאין פסח אם ישנו כולם (י):

רשב"ם
בראשונה לא לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא בראשונה דקאכיל לתיאבון אבל באחרונה דילמא אתי למיכל "אכילה גסה אימא לא קמ"ל מר זוטרא מתני הכי אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל מפטרין אחר המצה אפיקומן גימא מסייע ליה אין מפטרין אחר הפסח אפיקומן אחר הפסח דלא אבל אחר מצה מפטרין לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא אחר מצה דלא נפיש טעמיה אבל לאחר פסח אימא לא קמ"ל מיתבי הסופגין והדובשנין והאיסקרטיין אדם ממלא כריסו מהן ובלבד שיאכל (אכילת) בזית מצה באחרונה באחרונה אין בראשונה לא לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא בראשונה דקאכיל לתיאבון אבל באחרונה דאתי למיכלא אכילה גסה אימא לא קמ"ל: אמר רבא א-ב מצה בזמן הזה דאורייתא וזמור דרבנן ומאי שנא מרור דכתיב יעל מצות ומוריס (י) בזמן דאיכא פסח יש מרור ובזמן דליכא פסח ליכא מרור מצה נמי הא כתיב על מצות ומוריס (י) מצה מיהדר הדר ביה קרא ב-ע ערב תאכלו (א) מצות ורב אחא בר יעקב אמר אחד זה ואחד זה דרבנן אלא הכתיב בערב תאכלו מצות ההיא מיבעיא ליה לטמא ושהיה בדרך רחוקה דס"ד אמינא כיון דפסח לא אכילי מצה ומרור נמי לא יבול קמ"ל ורבא אמר לך טמא ושהיה בדרך רחוקה לא צריך קרא דלא גרעי מוערל ובן נכר דתניא כ-ב ערל לא יאכל בו (י) בו אינו אוכל אבל אוכל במצה ומרור ואידך כתיב בהאי וכתוב בהאי וצריכי תניא כוותיה דרבא ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלהיך (י) מה שביעי רשות אף ששת ימים רשות מאי טעמא הוי דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא יכול אף לילה הראשון רשות תלמוד לומר על מצות ומוריס יאכלוהו אין לי אלא בזמן שרית המקדש קיים בזמן שאין בית המקדש קיים מניין ת"ל בערב תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה: **בתנ"י** וישנו מקצתן יאכלו כולן לא יאכלו ר'

מצות ומוריס. אין לי אלא בזמן שרית המקדש קיים אין בית המקדש קיים מניין ת"ל בערב תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה. וקיימא לן כרבה דמצה דאורייתא ומרור בזמן הזה דרבנן. **בתנ"י** וישנו מקצתן יאכלו, כלן לא יאכלו. נתמנמו יאכלו.